

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 23g/2019

privind excepția de neconstituționalitate
a unor dispoziții din articolul 190 alin. (1) din Codul penal și a articolului
326 alin. (1) din Codul de procedură penală

CHIȘINĂU

11 februarie 2019

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dnei Raisa APOLSCHII,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Corneliu GURIN,
dlui Artur REȘETNICOV,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 6 februarie 2019,
Înregistrată pe aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 11 februarie 2019 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textelor „naturii actului juridic” și „nul și anulabil” conținute în articolul 190 alin. (1) din Codul penal și a articolului 326 alin. (1) din Codul de procedură penală, ridicată de către dl avocat Igor Chiriac în dosarul nr. 1-799/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională, pe 6 februarie 2019, de către dl judecător Ghenadie Pavliuc de la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, se află cauza penală de învinuire a dlui Pavel Țâpa de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 190 alin. (5) din Codul penal [escrocherie care a provocat daune în proporții deosebit de mari].

4. Pe 2 octombrie 2018, în cadrul ședinței de judecată, dl avocat Igor Chiriac a ridicat excepția de neconstituționalitate a textelor „naturii actului juridic” și „nul și anulabil” conținute în articolul 190 alin. (1) din Codul penal și a articolului 326 alin. (1) din Codul de procedură penală în privința modificării acuzației în ședința de judecată în sensul agravării ei.

5. Prin încheierea din 23 ianuarie 2019, Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, s-a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării excepției.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 190 Escrocheria

„(1) Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) **actului juridic nul sau anulabil**, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile,

[...]”.

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 326 Modificarea acuuzării în ședința de judecată în sensul agravării ei

„(1) Procurorul care participă la judecarea cauzei penale în primă instanță și în instanța de apel este în drept să modifice, prin ordonanță, învinuirea adusă inculpatului în cadrul urmăririi penale în sensul agravării ei dacă probele cercetate în ședința de judecată dovedesc incontestabil că inculpatul a săvârșit o infracțiune mai gravă decât cea incriminată anterior, aducând la cunoștință inculpatului, apărătorului lui și, după caz, reprezentantului legal al

inculpatului noua învinuire. În asemenea situație, instanța, la cererea inculpatului și a apărătorului lui, acordă termen necesar pentru pregătirea apărării de noua învinuire, după ce judecarea cauzei continuă. În instanța de apel, procurorul poate modifica acuzarea în sensul agravării doar în cazul în care a declarat apel.

[...]”.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. În argumentarea excepției de neconstituționalitate, autorul a susținut că textele contestate din articolul 190 alin. (1) din Codul penal nu sunt suficient de clare și permit o interpretare extensivă, în defavorarea acuzatului. Autorul consideră că dispozițiile contestate creează riscul ca orice neexecutare a obligațiilor cu caracter civil să fie calificată în baza articolului 190 din Codul penal, deoarece instanța de judecată are mai întâi atribuțiile unei instanțe civile care să constate dacă actul juridic poate fi declarat ca fiind nul sau anulabil și după aceasta să stabilească dacă a avut loc sau nu o infracțiune de escrocherie. În aceste condiții, nu este clar cum ar urma să procedeze instanța împuternicită să judece o cauză penală în baza articolului 190.

10. De asemenea, autorul a invocat că este inadmisibilă practica aducerii unei noi acuzări în procesul judecării cauzei penale, în baza articolului 326 alin. (1) din Codul de procedură penală, fără retragerea cauzei din instanța de judecată, dacă nu există probe noi, care ar dovedi incontestabil că inculpatul a comis o nouă infracțiune, mai gravă decât cea incriminată anterior și, potrivit articolului 326 alin. (1), aceste probe urmează mai întâi a fi cercetate în ședința de judecată până la înaintarea unei noi acuzări, adică inculpatul trebuie să cunoască care sunt noile probe privind comiterea unei noi infracțiuni mai grave.

11. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 21, 22, 23 alin. (2) și 26 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal și din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl avocat Igor Chiriac, în dosarul nr. 1-799/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textele „naturii actului juridic” și „nul și anulabil” conținute în articolul 190 alin. (1) din

Codul penal și articolul 326 alin. (1) din Codul de procedură penală. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile contestate nu respectă exigențele de previzibilitate și claritate.

16. Condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Seychell v. Malta*, 28 august 2018, § 41).

17. Cu privire la pretinsa neclaritate a prevederilor contestate, Curtea reamintește că legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele aplicabile. Curtea reiterează că, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și pasaje obscure. În special în materie penală, legislatorul trebuie să fie precis, clar și coerent, așa cum o impune principiul legalității incriminării și a pedepsei garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr. 49 din 31 mai 2018, §30).

18. Totuși, Curtea menționează că legea penală nu poate să exceleze în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Curtea Europeană reiterează că „în statele Convenției, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin interpretare judiciară este o parte bine-consolidată și necesară a tradiției juridice. Articolul 7 al Convenției nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea treptată a normelor de răspundere penală prin intermediul interpretării judiciare de la caz la caz, cu condiția ca evoluția rezultată să fie compatibilă cu esența infracțiunii și să fie prevăzută în mod rezonabil”. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor care persistă cu ocazia interpretării normelor (*Gestur Jónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda*, 30 octombrie 2018, § 89; *Berardi și Mularoni v. San Marino*, 10 ianuarie 2019, § 42).

19. Prin urmare, interpretarea normelor de drept penal de către instanțele de judecată trebuie să fie conformă cu esența infracțiunii și să fie previzibilă în mod rezonabil. În orice caz, instanțele de judecată nu sunt îndreptățite să recurgă la o interpretare extensivă defavorabilă a legii penale sau la o aplicare prin analogie defavorabilă. O asemenea abordare este interzisă de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană. În consecință, cerința interpretării stricte a normei penale urmărește protecția persoanei împotriva arbitrarului.

20. Mai mult, Curtea constată că obiectul sesizării este identic cu obiectul sesizării nr. 152g/2018, care a fost declarată inadmisibilă prin Decizia nr.126 din 15 noiembrie 2018.

21. Prin urmare, Curtea menționează că, de vreme ce nu au intervenit elemente noi de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții, atât soluția, cât și considerentele menționate în Decizia de inadmisibilitate nr. 126 din 15 noiembrie 2018 sunt valabile și în prezenta cauză.

22. De asemenea, Curtea constată că prevederile criticate de la articolul 326 alin. (1) au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate, asupra cărora Curtea s-a pronunțat prin Hotărârea nr. 5 din 17 martie 2009 pentru controlul constituționalității prevederilor alin. (1) al articolului 326 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Astfel, prin Hotărârea enunțată *supra*, Curtea a declarat constituționale prevederile invocate. Curtea își menține considerentele din aceasta și subliniază că prevederile contestate nu afectează caracterul echitabil general al procesului penal din perspectiva articolului 20 din Constituție.

23. Având în vedere cele menționate *supra*, Curtea conchide că excepția de neconstituționalitate este nefondată.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textelor „naturii actului juridic” și „nul și anulabil” conținute în articolul 190 alin. (1) din Codul penal și a articolului 326 alin. (1) din Codul de procedură penală, ridicată de către dl avocat Igor Chiriac, în dosarul nr. 1-799/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

*Chișinău, 11 februarie 2019
DCC nr. 18
Dosarul nr. 23g/2019*